Militaire stammen

Lambert Wüst nam in het kader van zijn quest als voortrekker in 1937 het initiatief om het mogelijk te maken dat er in een garnizoensplaats een stam voor voortrekkers die in militaire dienst waren gevormd werd. Hij werkte daarin samen met Nico Koelink, de Assistent Hoofdkwartierscommissaris voor voortrekkers. In 1938 woonde hij in Hilversum en vormde hij het Secretariaat Dienstplichtige Voortrekkers. Door de mobilisatie werd in maart 1940 het secretariaat gesloten. Er was teveel werk maar veel leiders en commissarissen waren opgeroepen en dus niet beschikbaar voor ondersteunend werk.

In oktober 1938 werd in Utrecht de Jeanne d' Arc Stam opgericht, in 1939 erkend als groep 349 van de Katholieke Verkenners. De voortrekkers kwamen bijeen op Nieuwe Gracht 6 in Utrecht. Aalmoezenier Wilmink was de groepsgeestelijke en Max Lijten stamlid. Het correspondentieadres was de Hojelkazerne in Utrecht. Door de mobilisatie in het najaar van 1939 viel de stam uit elkaar. Veel leden werden overgeplaatst. In maart 1940 werd geprobeerd een doorstart te maken. Max was tijdens de oorlog actief in het verzet en aalmoezenier Wilmink kwam terecht in een Duits krijgsgevangenkamp.

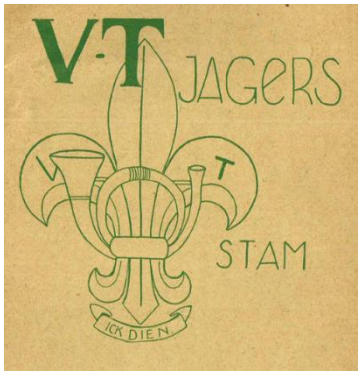
In april 1939 werd in het Garnizoen Den Haag door dhr. J. van Dael de militaire stam Maarschalk Foch-stam opgericht. Luitenant Clemens van Voorst tot Voorst werd oubaas en dhr. van Dael werd de stamaalmoezenier. Oubaas van Voorst tot Voorst zat tijdens de oorlog in het verzet.

In Kampen was de School voor Reserve Officieren der Infanterie (SROI) gevestigd. Op 13 oktober 1935 wordt bij de Kamper Zeeverkenners (ook wel de Steuren genoemd) de Deltastam opgericht. Naast de voortrekkers van de groep, kunnen ook voortrekkers en leiders die hun dienstplicht vervullen op de SROI, lid worden. Ze dragen de blauwe das van de Kamper Zeeverkenners met in een rechthoekje de kleur van hun eigen groepsdas. Johan Wlnsouw is de eerste Oubaas. Na zijn vertrek nemen W.H. de Boer en Willem van der Drift de functie kort waar. Willem wordt in 1939 opgevolgd door André Jäger. Diverse leden van de groep gingen in het verzet of werden als krijgsgevangene naar Duitsland gebracht.

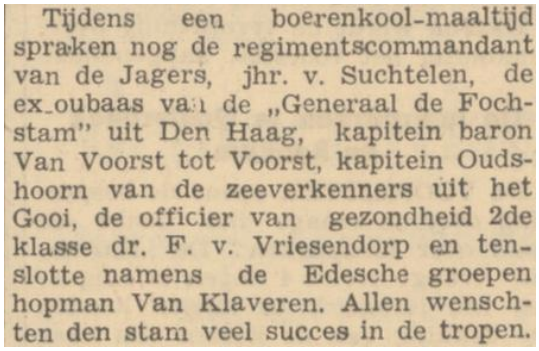
Op Hemelvaartsdag, 18 mei 1939, werd in Kampen door Nico Koelink de voortrekkersstam en de oubaas van de St. Ignatiusgroep geïnstalleerd. Ook werd de stamhut boven de R.K. Militaire vereniging ingewijd. Oubaas is de eerste luitenant der infanterie A.H.A. Spaargaren en aalmoezenier is majoor-aalmoezenier H.A.M. Kerkhofs. Er zijn 12 stamleden en alleen leerlingen van de school tot opleiding van reserveofficieren kunnen lid worden.

In maart 1940 konden voortrekkers zich aansluiten bij de St. Antoniusstam van de garnizoensparochie in Breda. Baas was J. Jansen. Voor militairen die op de S.R.O.I. zaten werd een initiatief gestart om een eigen stam op te richten.

Ook in Amersfoort werd voor de oorlog initiatief genomen om een voortrekkersstam voor militairen op te richten en in Ede werd geprobeerd een parallelstam op te richten bij een bestaande groep.

Na de oorlog werd Dr. Frans Vriesendorp uit Dordrecht, districtscommissaris van district Dordrecht, aangesteld als Assistent Hoofdkwartierscommissaris voor Voortrekkers, speciaal belast met militaire stammen. In de winter van 1946 werd op 14 december in Ede de eerste militaire Jagersstam opgericht die bestond uit militairen van het Regiment Jagers. Ze werden opgeleid om naar Indië te gaan. De stam kreeg een eigen stamlokaal in de Beeckmankazerne. De officiële installatie vond plaats op 21 januari 1947, in aanwezigheid van Oubaas Vriesendorp en hopman van Klaveren namens de Edese groepen en district Veluwe-Zuid. Als maatschappelijke activiteit ondersteunden de voortrekkers bij het organiseren van R.A.O.-avonden. Van hun activiteiten is een gedrukt logboek bewaard gebleven. Hierin wordt ook regelmatig geschreven dat jongens als voortrekker werden geïnstalleerd.

Tijdens een boerenkool-maaltijd spraken nog de regimentscommandant van de Jagers, jhr. v. Suchtelen, de ex-oubaas van de „Generaal de Fochstam" uit Den Haag, kapitein baron Van Voorst tot Voorst, kapitein Oudshoorn van de zeeverkenners uit het Gooi, de officier van gezondheid 2de klasse dr. F. v. Vriesendorp en tenslotte namens de Edesche groepen hopman Van Klaveren. Allen wenschten den stam veel succes in de tropen.

Toen ze naar Indië moesten, werd in maart 1947 een avond georganiseerd waar ze afscheid konden nemen van de Edese Scoutinggroepen met wie ze in nauw contact stonden. Luitenant Dr. Frans Vriesendorp sprak dat hij er trots dat *de stam aan haar doel had beantwoord door de band onder de padvinders in het leger te verstevigen*. De regimentscommandant van de Jagers, luitenant-kolonel Jhr. Johannes van Suchtelen en Clemens Baron van Voorst tot Voorst, ex-oubaas van de Generaal de Fochstam uit Den Haag, spraken de groep toe. De avond werd afgesloten met een traditionele boerenkoolmaaltijd.

Na het vertrek van de stam werd oubaas van Zoest aangesteld als militair padvinder met als opdracht om Scouting in het leger te bevorderen. Een tweede Jagersstam werd door hem opgericht. Zij namen met een defilé afscheid van Ede en gingen op 19 november 1947 via Amsterdam naar Nederlands Indië. Bij het afscheid van de scouts uit Ede was hopman Klaveren van de Pieter Maritzgroep uit Ede aanwezig.

Wegens het losgebarsten revolutionaire geweld van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd worden Nederlandse militairen voor de vervulling van hun dienstverband naar Nederlands-Indië gezonden na een opleiding in Engeland. Op 12 oktober 1945 gaat de SS *Alcantara* naar de Oost. Aan boord van dit schip wordt een voortrekkersstam opgericht, de Admiraal Doormanstam. Ze zijn met 8 oud-voortrekkers en 20 oud-verkenners. Knaapen werd hiervan Oubaas, A. Vleugel werd Baas en 2e luitenant Maree de voortrekkersleider. De installatie vond plaats in een hoek van de eetzaal. Franciscus Knaapen sneuvelt in Nederlands Indië.

Op 4 december 1946 werd door Nederlandse militairen in Batavia, NOI, de Pastoor Verbraak Stam opgericht. Ze vonden onderdak bij de Katholieke Chinese stam. Th. van Morissen van de St. Hubertusgroep uit Bilthoven werd Baas. Er waren 20 stamleden van groepen uit heel Nederland.

ÓÓK DAAR...

Batavia, Januari 1947.

In de pendoppo achter het Broederhuis staat een troep jongens in carré en groet onze vlag. De meesten zijn gekleed in het militaire uniform. Een of andere parade? We zouden het denken, als we niet tevens een paar Chinese boys zagen met de brede verkennershoed op hun hoofd en in kranige shirts.

Het is de eerste militaire-voortrekkers-stam in Indië; haar broeders van de Lo Pa Hong-stām als haar gasten.

Ongeveer een dozijn jongens hebben hier elkaar gevonden. En van het eerste moment af was er die diepe band, die alle voortrekkers bindt.

Ze namen een heel mooi iets mee uit Holland. Dat was hun Verkennersideaal. En dat was het, dat hen, ieder geheel los van elkaar, naar het huis voerde van de Broeders van O.L. Vrouw van Lourdes te Batavia. Oorspronkelijk waren de Broeders van plan om hier een ontspanningsgelegenheid te stichten voor de Hollandse militairen. Een van hen echter, broeder Corbinianus, is Districts-Commissaris van de Indische Katholieke Padvinders. En: met hart en ziel! En toen daar zo'n paar knapen het erf op stapten en hun hart en mond vol hadden over het verkennen, wat kon er anders gebeuren, dan dat onmiddellijk het plan rijpte voor een militairen-stam. En hij groeide. Andere V.T.-ers en oud-leiders, die in Batavia lagen, roken de stamlucht en spoedig zaten ze weer in de kring, zongen er hun kampliederen en maakten plannen. Alleen hadden de meesten hun pijp in Holland laten liggen.

Welke naam zou de stam voeren? Daar werd niet lang over gepraat. Dat zou worden Pastoor Verbraak, de soldaten-pastoor van Atjeh, bemind door iederen soldaat om zijn edelmoedig en resoluut karakter.

De stam telt twee ploegen. P.L. en A.P.L. zijn geïnstalleerde voortrekkers, de anderen zijn V.T.-gast, leider of oud-verkenner. Eens in de veertien dagen wordt de Ronde Tafel gehouden. Er wordt weer gesjord, er worden sessies gegeven, hikes staan op het program. De V.T.'ers willen Indië kennen, zoals het werkelijk is. Hun leus „*Dienst*" wordt door hen bezien als voortrekker-soldaat.

TH. VAN MARISSING,
Baas Pastoor Verbraakstam,
Batavia, Tanah Njonja 2.

Meer informatie

Katholieke verkennersleider januari 1938, oktober 1938, november 1938, januari 1939
Voortgang december 1937, april 1939, mei 1939, april 1940, januari 1947

Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 25, 1939, no 10, 1939 » 1939-11 - Pag. 12 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 28, 1945-1946, no 4, 1946 » 1946-01 - Pag. 2 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 29, 1946-1947, no 9, 1947 » 1947-06 - Pag. 22 | Delpher
Arnhemsche courant » 21 maa 1947 - Art. 30 | Delpher
Trouw » 04 jun 1947 - Art. 88 | Delpher
Arnhemsche courant » 06 aug 1947 - Art. 58 | Delpher
Leidersblad; officieële uitgave voor de leidsters en leiders van de Katholieke Jeugdbeweging, 1947, no. 4, 1947 » 1947-04 - Pag. 8 | Delpher
Logboek van de militaire Jagersstam 1946-1947, Scoutingmuseum Baarn

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.